

פניני הסופר

פר' נח תשפ"ה

גיליון 368

דברי תורה נבחרים מתורת מרן החתם סופר זי"ע

דרך תשובה הורית – יחיד וציבור

"אלה תולדות נח... קץ כל בשר בא לפני"

בפרשתנו לומדים שני עניינים מרכזיים, חטא המבול כאשר כל העולם נחרב. ובסיום דור הפלגה כאשר רצו לבנות מגדלים להגיע לשמים.

בפרשה הקודמת מצאנו שני מקומות בהם אנשים עשו תשובה והתכפר להם. תחילה אדם הראשון אחר שנכשל בעץ הדעת. אך אין כ"כ ראי' מזה כיון שהיה יחידי בעולם. ואם ימיתנו הרי נחרב העולם, לכן נשא לו פנים.

בהמשך מוצאים על קין שהרג אחיו הבל, אפילו שהרשיע מאוד. התקבלה והגינה לשבעה דורות. וזה הוא תנחומים לעוברי עבירה, וכתוב כי עמך הסליחה למען תוורא, היינו ככה הבריות מפחדים מהדר גאווה.

אך אנשי דור המבול הסיקו מכך כי אל רחום ה' ולא יטביע מעשי ידיו **אפי' בלא תשובה**, ולא יעשה מעשה לחבל עולם. לכן הטביע כל העולם כולו. למען ידעו שני דברים. א. אין משוא פנים אפילו לכל העולם כולו. ב. אין דבר עומד בפני התשובה אפילו ליחיד.

כאשר ה' נשבע לנח שלא לשחת את העולם באופן כללי. סמכו עצמם דור הפלגה ולהיות שוכנים דווקא במקום אחד ושפה אחת ועצה אחת. בחטא ידוע כדי שלא יכול להשחיתם מפני שבועת מי נח.

לכן אמר הקב"ה ה'ן שפה אחת... ולא יבצר מהם' כיון שכל העולם אחד הוא. אי אפשר להשחיתם ע"כ הפיצם. נמצא עמים שיחטאו יכלה אותם, שהרי נשבע על כל העולם שלא יכלה, ולא על אומה אחת.

תרעומת על נח שלא ביקש רחמים

כאן הפסוק מכנה את נח צדיק ו**תמים**, ואילו בהמשך הפרשה כתוב רק 'אותך ראיתי צדיק לפני' ידועים דברי רש"י מקצת שבחו של אדם בפניו.

אך נראה לבאר עוד לפי דברי הרמב"ן. תואר צדיק בסתמא היינו שצודק בדינו ומעשיו. ואילו 'צדיק' - תמים היינו בכל דרכיו, שאין נמצא בו כלל דבר עוולה וכדומה.

הקב"ה אמר לנח 'קץ כל בשר בא לפני והנני משחיתם את הארץ' אך הוא לא התעורר כלל להתפלל ולבקש רחמים, כפי אברהם אבינו שהתפלל על אנשי סדום, מצאנו שחז"ל האשימו את נח בדבר. ממילא יובן אחר הטענות על אי בקשת רחמים לאנשי דורו. השמיט הפסוק התואר 'צדיק תמים' וכתבה רק צדיק לפני.

באופן אחר יש ליישב. כתוב את האלוקים התהלך, פירש רש"י צריך סעד לתומכו, להלן כתיב אדרבה צדיק לפני בדור הזה משמע שלא ה' צריך סעד לתומכו. הרי היו שני מעלות. יש לומר עד שיעור היותו צדיק, א"צ סעד לתומכו. לכן אמר הקב"ה אותך ראיתי צדיק לפני בלי סעד, ואפילו בדור הזה כ"ש בדור צדיקים. אולם נח היה גם תמים, לזה הוצרך לתומכו, ואלו ה' בדור אברהם אינו נחשב תמים. והטעם שאת אלוקים **התהלך** נח. סעד לתומכו מה שאין כן אברהם אבינו ע"ה, וקל להבין.

הטעם לסגירת הדלתות

"ויסגור הדלת בעדו וישאר אך נח"

דרשו חז"ל את הלשון 'אך' שהצטער על הטורח או שהכישו ארי, כיון שאיחר ממזונותיו. הנה אמרו חז"ל חזקי' מלך יהודה נצטער ואמר הנה לשלום מר לי. מר על שלא זכה להינצל בזכות עצמו אלא בזכות דוד המלך ע"ה.

ידוע מי שאינו ניצל בזכות עצמו אין לו רשות לראות במפלת הרשעים. כמו שמצאנו אצל לוט לא זכה לראות במפלת סדום. והנה הסיבה והזכות להצלת נח הייתה עתיד לצאת ממנו דוד המלך ע"ה.

אולם נח חשב שכדאי להינצל בזכות עצמו, ובקש לראות במפלת אנשי דורו, ע"כ לא להסגיר דלת התיבה כדי שישב בתוכה ויראה בעיניו איך ימותו אלו, אמנם באמת לא זכה לכך ע"כ ויסגור ה' בעדו שצווה ה' ונסגר הדלת מאליו ומזה הבין שאינו ניצל בזכות עצמו נצטער והיינו וישאר אך' נח:

לזכר עולם יהיה צדיק

גליון זה נתרם לעילוי נשמת רב האי גאון וצדיק, עמד לימינו בלב ונפש, זכינו לשמוע שיעוריו המתוקים, ובעיקר לראות דמות יהודי בכל מצב וזמן חי באמונה פשוטה. ענוותן ושפל ברך בקיא בכל חדרי תורה

הצדיק רבי **עקיבא יונתן אונגר זצ"ל**

ב"ר **קלמן יהודה ז"ל**

נלב"ע במיטב שנותיו כ"ז תשרי תשפ"ד

תהא נשמתו צרורה בצרור החיים וינוח בשלום על

משכבו.

משמים – 'לא' ענו לי

הימים הקדושים והנעלים חלפו. מצד אחד אווירה מרוממת, מאידך טרדות מרובים החגים הקניות והמטלות התסיימו. כעת הזמן 'קיפול הסוכה' והכנסת הקרשים והקישוטים פנימה – הביתה.

כבר בערב שמח"ת בקשנו כי אותם המלאכים יתלו אלינו בחזרתנו אל מעונינו. בתקווה וצפיה שאכן אור והמצוות של ירח האיתנים יאירו ויחזקו לאורך חודשי החורף הארוכים.

בסיס והעיקר בקשתינו הינה 'השב שכינתך לציון עירך וסדר העבודה לירושלים'. בנוסף לבקשה תדירה שלושה פעמים ביום, מבקשים בשמו"ע 'לירושלים עירך ברחמים תשוב ובנה אותה בקרוב בימינו בני עולם'.

מה טמון בנוסח בקרוב – בימינו? –ראיתי הסבר נפלא, השנים חולפות מתחילים להרגיש חיים בגלגל שחוזר על עצמו. בבוקר הולכים לתפילה, אוכלים ארוחת בוקר, פונים ללימוד לעבודה, לפנות ערב חוזרים מותשים. ישנים וחוזר חלילה. מאבדים את הרגש חגים ומועדי קודש, ומחלחלת הרגשה מה פעלנו ועשינו?

בהתבוננות על בנין רב מימדים, רואים לוקח שנים רבות מאות בעלי מלאכה, מהנדסים לצד חשמלאים, בנאים לצד רציפים. פועל בסיום העבודה ירגיש מה עשיתי רק הנחתי כמה צינורות ומתחתי כבלים? התשובה הינה 'דרך ארוכה מתחילה בפסיעה קצרה'.

אף בניית העולם הרוחני, בכל מצווה ומעשה טוב מוסיפים עוד שורה ולבינה לבית הגדול והקדוש. כל אחד יש תפקיד ומטרה. לכן מבקשים ובנה אותה בקרוב- כיצד תתבצע הבניה? ע"י 'ימינו' שנמלא אותם בעניינים רוחניים.

דבר נוסף בבקשות ובתפילות שלנו בכל עת, ובעיקר בימי הרת עולם, הינה דברים פרטיים, קשיים שונים שמתחננים לפתור, בפרנסה בריאות נחת זש"ק שידוכים ועוד, כל אחד כפי היודע היטיב בנפשו פנימה. לא מעט אנשים מבקשים מפצירים שנים רבות להיושע, מציאת שידוך טוב לילד, פרנסה בנקל, בריאות וכדומה, ואינם נענים, השנים חולפות והמצוקה קיימת, אזי חוזר היצה"ר אל ליבו, בניסיון להפילו, אין לך יותר מה להתפלל, הנה כבר בתשע"ז בקשת על הבעיה ומלווה אותך עד תשפ"ה?

עובדה יפה שנשמעה מפי המשגיח הנודע רבי גדל אייזנר ז"ל תאיר ותתן לנו מבט רחב מאוד בעניין. -יהודי שעבר צרות רבות והסתרים בחייו. עם פנים המביעות עצבות ושברון לב. בעיניים רחמניות ואוהבת פנה ר' גדל: מה קרה מדוע נפלו פניך? האיש השיב במרירות הגעתי לתחנה סופית! שנים רבות הנני קורע שערי שמים לישועתי, סוגי הסגולות בעולם עשיתי, פקדתי עשרות קברי צדיקים, מקובלים שונים ומה לא? אחר כל זאת הגעתי למסקנה כי 'בשמים לא עונים לי' נשארתי ללא טיפת תקווה לעתיד.

ר' גדל שאיבד כל משפחתו בשואה. לא נפלה רוחו ואמונתו דאג לרפא ולרומם מאות לבבות נשברות. השיב לו בחוכמה אמרת מילים נכונות, אך בוא אלמד אותך את הפיסוק הנכון. ובעיקר את המסקנא והפרשנות. התפללתי ובקשתי רבות 'ומשמים -לא- עונים לי' כלומר הבקשות הגיעו לפני בעל הרחמים. אך דווקא משום כך יודעים שזה לא לטובתך הסופית. ולטובותיך החליטו לענות בסירוב. בשר ודם ראייתו קצרה ומצומצמת. אינו יכול לראות ובוודאי להבין את כל התמונה.

מסר עמוק ונוקב זה חובה להפנים עמוק אל תוכנו. אנו מוגבלים להבין את מהלכי הבורא שהכל נועד רק לטובתנו. כל הבקשות הסליחות התהילים התקבלו ונראו לפני שומע תפילה מאזין צעקה, בהחלט קבלנו תשובה ומענה, אם כי יתכן שכעת היא לא – ובהמשך אם נזכה אף נבין מדוע.

תהיה שנת פריילכע הארצו, [לבבות שמחים]
תקבל הבל פיהם של תינוקות.
פרנסה בהרווחה פתיחת המזל.
כי אתה שומע תפילת כל [תש"פ"ה]

מה שירוויח הגזל ייטול ההפסד

כי מלאה הארץ חמס מפניהם

כתב רש"י לא נגזר דינם על הגזל, לכאורה צריך להבין וכי זה יותר גרוע משלושה עבירות חמורות שעליהם נפסק יהרג ואל יעבור?

יש לומר אדם המאמין באמונה שלימה כי כל מזונתיו קצובים לו מראש השנה ועד יום הכיפורים, עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע, גם בזמן ניסיון לא יגזול מחבירו שהרי הרבה דרכים למקום לתת פרנסה בדרך היתר, וכל מה שסבור להרוויח בגזילה ורמיה דרך שקרים, לוקח הפחת ממקום אחר ממנו. איתא במדרש השקר והפחת התחברו לזיווג, לבוא לתיבה וכל מה שירוויח הגזל, יקח ממנו הפחת.

ואם אפילו הכי גזל סימן כי מעיד שהוא פגום בעיקר האמונה.

איני דר אלא במקום תורה

"איש צדיק תמים הי' בדורותיו"

יש לפרש על פי מה דאיתא במסכת מגילה, אמרה רחל ליעקב ומי שרי לצדיקי לסגויי ברמאותיה (לרמות ללבן) אמר לה אין עם עיקש תתפל כתיב.

אכן כתוב באגרת הרמב"ם דווקא באקראי בעלמא, אבל אדם המתגורר תמיד בין הרמאים, אם בכל פעם יקיים עקש תתפל יש לחוש על ידי ההרגל יקנה קנין בנפשו מדת הרמאות והשקרן לא יעשה כזאת.

והנה דור המבול היה מלא חמס ועל פי דין הי' מותר לנח לסגוייא ברמאותיה, אף עפ"י כן לא הלך בדרך אתם וזה תמים הי' בדורותיו אפילו בדור מלא חמס כמוהם.

אכן אותם הדורשים לגנאי יש לומר בדור מלא אנשי חמס ושקר נחשב לתמים, אך לא כן בדור אברהם וק"ל

שמירת השבת מצילה העולם מכליה

"ויום ולילה לא ישבותו"

נראה לפרש השבועה הייתה בל ישחית ה' אומות העולם, ויישאר רק ישראל לבדם. אלא גם הגויים יכירו וידעו ה' ויתקיימו אותן שיום ולילה לא שבותו.

אבל ישראל שובתי שבת הם, ובלי הם בעולם אין קיום השבועה. לכן אומות העולם במתן תורה שמא מעכשיו ה' למבול ישב ואי משום שבועתו יתקיים בישראל והשיב בלעם זה אי אפשר כי יברך את עמו בשלום שהוא שמירת שבת שיקרא סוכת שלום וכדכתיב ונתתי שלום בארץ ר"ת שבתון.

וכיון שנותן להם שבת אי אפשר לקיים שבועתו בהם כי יתבטל יום ולילה לא ישבותו

* * * * *